

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «БЕРДЯНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕСУ»**

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ**

Колективна монографія

**За редакцією
АНТОШКІНОЇ Л.І.,
РУНЧЕВОЇ Н.В.,
ГОРЯЧОЇ О.Л.**

**Київ
ТАЛКОМ
2020**

УДК 338:330.35/.36.011](477)(02)
П76

Рекомендовано Вченою радою факультету економіки, управління та інформаційних технологій ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 24.02.2020 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 26.02.2020 р.)

Рецензенти:

Руснак А.В. — доктор економічних наук, професор кафедри економіки, Херсонської філії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Марченко О.А. — завідувач кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор економічних наук, професор;

Каткова Т.І. — доктор технічних наук, професор кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій університету митної справи та фінансів.

Авторський колектив: Антошкіна Л.І., Антошкін В.К., Антонов О.І., Артеменко Д.М., Бритвенко А.С., Буц І.М., Горяча О.Л., Дем'яненко Л.О., Добренко О.О. Жучинський О.Ю., Ігнатенко М.М., Карпенко Н. Г., Картамішева О. Є., Кіров М.С., Кірова Л.Л., Клименко А.А., Княженко І.І., Коваль С.В., Кравцова Л.А., Круковська О.В., Куцарський Є.Е., Кучеренко М.А., Кучеренко С.Ю., Лаврега Г.Р., Лактіонов Є. Ю., Леваєва Л.Ю., Мармуль Л.О., Малишко В.В., Марченко О.А., Мац Т.П., Міхов Л.І., Мухін Д.М., Педан В.І., Пилипенко К.А., Пінковський В.С., Плевако Я.А., Попова Н.О., Порватова Н.М., Постол А.А., Романченко Ю. О., Романюк І.А., Рунчева Н.В., Сабардіна О.В., Семенов К.О., Сирота А.І., Сільченко І.А., Скрипцін М. В., Соловійов Д.І., Степанова В.О., Столяров В.Ф., Столярова В.В., Терещенко А.В., Трикоз І.В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М., Фролов Ю.М. Фролова Г.І., Храновська І.Б., Шинкарюк О.В., Юрченко Ю.Ю., Юткіна І.О., Ясинецька Л.В.

Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку П76 України: колективна монографія / за ред. Антошкіної Л.І., Рунчевої Н.В., Горячої О.Л. — К.: Талком, 2020. — 536 с.

ISBN 978-617-7832-27-9

Монографія підготовлена колективом Університету за участі соратників споріднених творчими зв'язками наукових установ і закладів освіти. У монографії представлені результати ініціативних досліджень щодо обґрунтування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України в умовах виконання національних завдань Цілей Сталого Розвитку людства на період до 2027 року та до 2030 року.

Монографія розрахована на державних службовців центральних регіональних і місцевих органів влади, спеціалістів реального сектору національної економіки, на здобувачів вищої і фахової освіти, викладачів і науковців.

УДК 338:330.35/.36.011](477)(02)

ISBN 978-617-7832-27-9

© Антошкіна Л.І., Рунчева Н.В.,
Горяча О.Л. та ін., 2020

© ТОВ «Бердянський університет
менеджменту і бізнесу», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	9
1.1. Механізми кластеризації у формуванні інноваційної моделі розвитку великотоварного конкурентоспроможного агропромислового виробництва України	9
1.2. Концепція регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	19
1.3. Теоретико-методичні основи формування витрат та собівартості в сільськогосподарських підприємствах	33
1.4. Види та методи визначення собівартості продукції в структурі обліку діяльності аграрних підприємств	43
1.5. Удосконалення управління витратами підприємств	48
1.6. Нові підходи до класифікації та оцінки основних засобів у практиці обліку аграрних підприємств	55
1.7. Державно-приватне партнерство і соціальна відповідальність як засоби консолідації суб'єктів агробізнесу	65
1.8. Спеціалізація як форма концентрації аграрного виробництва ...	74
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	85
2.1. Теоретичні та практичні складники змісту економіки та менеджменту фізичної культури і спорту	85
2.2. Соціально-економічна сутність агроосель та малих підприємств у сільському зеленому туризмі	94
2.3. Напрями впровадження контролінгу в управління закладів і організацій соціокультурної сфери на селі	98
2.4. Інструменти прогнозування діяльності туристичних підприємств	107
2.5. Досвід та інститути розвитку підприємств сільського зеленого туризму у європейських країнах	117
2.6. Удосконалення управління розвитком суб'єктів сільського зеленого туризму	124

7. Ясінська А.І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах. *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2007. № 14 (594). С. 357–360.

8. Гладчук Г. Г. Управління витратами виробництва як необхідна ланка ефективного господарювання. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 5. С. 52–57.

9. Ігнатенко М.М., Рунчева Н.В. Процеси ресурсозабезпечення спеціалізації та концентрації виробництва в корпоративних агроформуваннях. *Економіка та держава: наук. жур.* № 1. 2017. С. 10–14.

10. Партин Г.О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія. К.: Вид-во УБСНБУ, 2008.

1.6. Нові підходи до класифікації та оцінки основних засобів у практиці обліку аграрних підприємств

Основні засоби є важливою і невід’ємною складовою фінансово-господарської діяльності аграрних підприємств. Вони відіграють важливу роль, зокрема, в економічних процесах, отриманні прибутків, забезпеченні фінансової стійкості агробізнесу. Тому термінологія відіграє значну роль у відображенні основних засобів у синтетичному і аналітичному обліку та зрештою у звітності. Варто зауважити, що поняття «основні засоби» стали розглядати як окрему економічну категорію на сучасному етапі економічного розвитку.

У працях економістів-класиків розглядали лише категорію капіталу Першим, хто дав досить глибоке для XVIII сторіччя визначення капіталу був фізіократ Ф. Кене. Розглядаючи капітал в уречевленій формі, економіст писав про те, що останній — це не гроші, а ті засоби виробництва, за допомогою яких створюється «чистий продукт». Він започаткував поділ капіталу на основний і оборотний.

У сучасному бухгалтерському обліку засоби праці виділено в окремий об’єкт обліку, який має назву «основні засоби». Відповідно до П(С)БО 7 основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Поряд із тим у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (IAS) 16 міститься визначення: основні засоби це матеріальні об’єкти, які утримують задля використання у виробництві або постачанні товарів

чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду [1, с. 305].

У ПКУ пп. 14.1.138 ст. 14 наводиться наступне визначення основних засобів — матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, автомобільних доріг загального користування, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів та нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень та поступово зменшується у зв'язку із фізичним або моральним зносом і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Таким чином можна зазначити, що визначення поняття «основні засоби» у нормативно-правових актах України, які регулюють їх бухгалтерський облік, призводять до деякої плутанини щодо розуміння їх сутності, оскільки при встановленні критеріїв віднесення об'єкту до основних засобів перевага надається їх призначенню. В той же час норми податкового законодавства акцентують увагу на особливостях визнання об'єкту основних засобів активом, тобто лише у тому випадку, коли його застосування відбувається виключно «для використання у господарській діяльності платника податку» [2, с. 167]. Слід зазначити, що адаптація національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних зумовлює те, що наведені у національному та міжнародному стандартах поняття основних засобів співпадають за усіма ключовими критеріями їх визнання.

На жаль, така ідентичність існує тільки у площині бухгалтерського обліку основних засобів. В той час як органи фіскальної служби при ідентифікації об'єкта основних засобів дотримуються норм Податкового кодексу України. Науковці ж, при вивченні питань основних засобів намагаються уточнити дану категорію відповідно до потреб аналізу, конкретної галузі чи управління. Визнання основних засобів та ознак належності активів до основних засобів у своїх працях висвітлювали ряд вітчизняних та зарубіжних вчених.

Більшість авторів при розкритті сутності цієї категорії акцентують увагу на таких ключових критеріях визнання основних засобів, як: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання това-

рів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року).

Іншим важливим критерієм при визначенні поняття «основні засоби» Й. С. Завадський, Н. Д. Бабяк, В. М. Бойко, П. Т. Вашків, А. Б. Борисов, І. А. Бланк, В. В. Сопко, В. С. Сухарський, Ю. В. Неміш, О. Г. Агрес вважають амортизацію, тобто «поступове, в міру зношення, перенесення вартості основного засобу на продукцію, що виробляється підприємством». З їх точки зору, основні засоби — це засоби праці (матеріальні активи), які тривалий час (більше 365 днів або протягом декількох операційних циклів) приймають участь у виробничому процесі/господарській діяльності, зберігають свою натурально-речову форму і по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт (шляхом амортизаційних відрахувань). Підтримуючи думку науковців, слід зазначити, що амортизація є одним із суттєвих критеріїв ідентифікації об'єкта основних засобів.

Слід зауважити, що деякими авторами при визначенні сутності основних засобів звужується сфера їх використання. Так, наприклад, Й. С. Завадський, В. М. Бойко, П. Т. Вашків, А. Б. Борисов, В. В. Сопко, П. С. Безруких вважають, що сферою використання основних засобів є лише «виробничі процеси». Але основні засоби використовуються як у процесі виробництва, так і під час постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам, здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій.

Отже, вважаємо, що дане визначення основних засобів є дуже вузьким, оскільки не враховує інші сфери їх використання. Саме тому наступна група науковців, серед яких А. Б. Борисов, Ф. Ф. Бутинець, А. Г. Загородній, Г. А. Вознюк, Н. Н. Грабова, В. С. Сухарський, О. Г. Агрес, Ю. В. Неміш наголошує на необхідності конкретизації сфери використання основних засобів — у виробничій або невиробничій діяльності підприємства (під час виконання адміністративних та соціальних функцій). В той же час цими авторами (окрім О. Г. Агрес, Ю. В. Неміш, В. С. Сухарський, А. Б. Борисов) поняття «основні засоби» не пов'язується з амортизацією.

Слід зазначити, що більшість науковців при розкритті змісту поняття «основні засоби» обов'язковим критерієм визнання об'єкту основних засобів вважають термін їх корисного використання, який може бути понад один рік або операційний цикл, якщо він більше року. Погоджуємося з цією позицією, оскільки підприємство придбаває основний засіб з метою його тривалої експлуатації під час господарської діяльності. Такі науковці, як В. В. Сопко, В. Н. Сердюк, О. Г. Агрес

серед критеріїв визнання об'єктів основних засобів додають вартісний критерій такого об'єкта. На їхню думку, основні засоби — це засоби праці, вартість яких перевищує встановлений підприємством ліміт. На нашу думку, це не цілком доречно з погляду на високу інфляцію.

На основі проведених досліджень сутності категорії «основні засоби» пропонуємо наступне визначення даної економічної категорії, зокрема, матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності — виготовлений продукт, надані послуги або товар [3, с. 208].

Об'єктом основних засобів у бухгалтерському обліку згідно П(С)БО 7 є закінчений пристрій із усіма пристосуваннями та приладдям до нього чи окремий конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій, або відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для обслуговування спільні пристрої, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожний із предметів може виконувати свої функції (а комплекс — певну роботу) лише у складі комплексу, а не самостійно. Якщо ж один об'єкт основних засобів складається із частин, які мають різні строки корисного використання (експлуатації), то кожна із цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів повинен відповідати критеріям визнання його таким, зокрема:

- є вірогідність отримання економічних вигод від його використання;
- він може бути надійно (достовірно) оцінений у вартісному вимірі.

Для правильної організації обліку основних засобів, а також з метою структурування системи обліку та її упорядкування важливу роль відіграє обґрунтована класифікація основних засобів за економічними та технічними параметрами. В Україні класифікація основних засобів закріплена на законодавчому рівні у П(С)БО 7 «Основні засоби» та у Податковому кодексі. У П(С)БО 7 для цілей бухгалтерського обліку законодавчо виділено наступні групи однакових за призначенням та технічними характеристиками основних засобів [70]: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби.

Вчені-економісти об'єкти основних засобів, що використовуються у господарській діяльності аграрних підприємств, поділяють на певні групи, залежно від того, яку роль вони відіграють у виробничому процесі [4, с. 74]. Частина основних засобів використовується для безпосереднього впливу людини на процес виробництва, тобто вони є засобами праці, що впливають на оборотні засоби, перетворюючи їх на готовий продукт. Такі об'єкти є активною частиною основних засобів, до яких належать устаткування, механізми і обладнання, та інші пристрої, які прямо задіяні у виробничому технологічному процесі.

Існують також і інші види основних засобів, які, хоч і не використовуються активно у виробництві, проте є необхідною умовою його здійснення. Вони включають у себе споруди, будівлі, транспортні засоби, обладнання, що використовується у процесі управління основною діяльністю. Тобто їх відсутність унеможливило б здійснення виробничого процесу. Саме ці активи становлять так звану «пасивну частину» основних засобів.

За функціональним призначенням розрізняють виробничі та невиробничі основні засоби. Виробничі — це ті основні засоби, які приймають безпосередню участь у процесі виробництва певного продукту, наданні тих чи інших робіт та послуг. Вони неодноразово беруть участь у виробничих циклах і не змінюючи натуральної форми та частинами переносять свою вартість на виготовлений товар. До них відносять машини і обладнання, будинки і транспортні засоби, тощо [5, с. 176]. Невиробничі основні засоби, в свою чергу, не приймають безпосередньої участі у виробничому процесі, проте являються необхідною умовою суспільного відтворення. Їхнім призначенням є задоволення соціальних потреб працівників. Вони представлені спорудами житлово-комунального призначення, їдальнями, транспортними засобами та інші.

За використанням основні засоби поділяються на діючі та недіючі. Діючі — це ті основні засоби, які знаходяться в експлуатації, тобто беруть участь у роботі підприємства на даний час. До них відносяться тимчасово не задіяні ОЗ та засоби, здані в оренду на договірних засадах. Недіючими вважаються основні засоби, які в даний період в господарській діяльності підприємства не використовуються (знаходяться на консервації).

За характером володіння основні засоби можна поділити на власні та орендовані. Власні основні засоби — це ті, які належать підприємству на правах власності або володіння. Вони відображаються в складі балансу та формуються за рахунок певного джерела (як внесок в статутний капітал, фінансування з відповідних джерел, прибутків тощо). Орендовані основні засоби використовуються компанією відповідно до договору

оренди (лізингу), і не є власністю підприємства. Відображення їх тільки в балансі орендодавця дає змогу уникнути можливості подвійного обліку.

За видами діяльності розрізняють основні засоби, які задіяні у операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності. Основними засобами, які використовують в операційній, іншими словами поточній діяльності є виробничі основні засоби [6, с. 46]. До них належать машини і устаткування, обчислювальна техніка, лабораторне обладнання, вимірювальні прилади, транспортні засоби, меліорація земель та інші ОЗ. Основними засобами, що задіяні у фінансовій діяльності є довгострокові фінансові вкладення. До основних засобів, які задіяні у інвестиційній діяльності відносять активи, обслуговуючі інвестиційну діяльність реального сектора, зокрема, обладнання, призначене для монтажу, незавершене капітальне будівництво та інші реальні сектори інвестування.

Важливим аспектом обліку основних засобів є їх оцінка. Фінансовий облік основних засобів — це, у певному розумінні, безперервний процес їх оцінки. Оцінка — є одним із важливих елементів методу бухгалтерського обліку. Її використовують як інструмент обміну та облікового відображення активів купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин. Як специфічна форма ціни оцінка потрібна для визначення загальної величини матеріальних активів, їх складу, структури, величини амортизаційних відрахувань та ефективності використання. В загальному визначенні — це спосіб вираження певним вимірником наявності та руху необоротних об'єктів.

Оцінка необоротних активів — це грошове вираження первісної (облікової, інвентарної) вартості об'єктів, які згодом будуть прийняті в бухгалтерському обліку в якості основних засобів, в тому числі земельних ділянок і об'єктів природокористування, продуктивної і робочої худоби, а також нематеріальних активів. На думку М. І. Боднаря, при оцінці необоротних засобів необхідно вирішити два види питань: на який момент її встановлювати і на якому рівні. Найважливіше значення має оцінка на поточний момент, оскільки вона передбачає визначення вартості майна на момент прийняття управлінських рішень і дає змогу зіставити вартість об'єктів, що відображені в обліку. Майбутня оцінка має значення для розроблення прогнозуючих розрахунків, визначення можливого прибутку та ефективності підприємства.

Оцінка основних засобів може здійснюватися такими методами: первісна вартість, зменшена на суму нарахованої амортизації чи справедлива вартість. Первісною вартістю основних засобів за П(С)БО 7 є вартість, за якою об'єкти зараховуються на баланс підприємств, тобто історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі коштів або справед-

ливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів [7, с. 32]. До первісної вартості об'єктів основних засобів можна віднести наступні витрати:

- суми грошових коштів, які підприємство платить постачальникам активів і підрядникам за здійснення БМР (без непрямих податків) — насамперед це суми ПДВ, які потрапляють до податкового кредиту покупця основного засобу);

- різного роду реєстраційні збори, державне мито та інші аналогічні платежі, пов'язані з купівлею (отриманням) прав на об'єкт основного засобу (наприклад, при придбанні автомобіля до таких витрат можна віднести плату за реєстрацію в ДАІ, вартість експертної оцінки, номерних знаків, реєстраційних документів);

- суми ввізного мита;

- суми непрямих податків, які сплачені при купівлі основного засобу, але якщо вони не відшкодовуються підприємству (наприклад, сума ПДВ у вартості об'єкта основного засобу, що не потрапляє до податкового кредиту покупця об'єкта через встановлені законодавством причини: податковий кредит не підтверджено податковою накладною, підприємство не зареєстроване платником ПДВ, об'єкт ОЗ придбають для повного або часткового використання в пільгових чи неоподатковуваних операціях);

- витрати зі страхування ризиків доставки основного засобу;

- витрати на транспортування, монтаж, встановлення, налагодження основного засобу;

- інші витрати, які безпосередньо пов'язані із доведенням основного засобу до стану, у якому він придатний для використання з запланованою метою;

- фінансові витрати.

До первісної вартості об'єкту основного засобу, що куплений (створений) повністю чи частково за рахунок запозичених коштів (позик, облігацій, векселів, інших видів довгострокових і короткострокових зобов'язань, на які можуть нараховуватися відсотки (п. 4 П(С)БО 31 «Фінансові витрати»), теж відносять фінансові витрати, тобто витрати на проценти а також витрати підприємства, пов'язані з такими запозиченнями. Але не любі фінансові витрати, а лише ті, які збільшують собівартість кваліфікаційних активів за правилами П(С)БО 31 «Фінансові витрати».

Крім перелічених витрат, до первісної вартості основних засобів також включаються суми забезпечення, яке створене для покриття витрат підприємства на демонтаж, переміщення основних засобів та приведення землі, на якій вони були розташовані, до стану, придатного для подальшого використання. На суму вказаного забезпечення збільшується

первісна вартість у випадках, якщо перелічувані заходи передбаченні законодавством і величину витрат на їх проведення можна розрахувати та обґрунтувати. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» до первісної вартості основних засобів відносить такі ж витрати як П(С)БО 7. Проте певні відмінності все ж таки існують. Зокрема, у п.16 МСБО 16 зазначено, що до первісної вартості об'єкта слід включити не всю суму очікуваних майбутніх витрат на демонтаж, а теперішню вартість цієї суми. Щорічно суму забезпечення слід переглядати, і її збільшення слід відносити до витрат на позики (фінансові витрати), а не до первісної вартості об'єкта. У П(С)БО 7 відсутні інструкції щодо визнання первісної вартості об'єкта основних засобів.

Переваги обліку основних засобів за їх первісною вартістю на момент придбання не викликають сумнівів [8, с. 126]. Однак методи оцінки за первісною вартістю повністю унеможливають вплив інфляції та інших ринкових змін на ціну. З часом первісна вартість об'єктів під впливом інфляції та інших зовнішніх факторів значно відрізняється від первісної вартості аналогічних об'єктів, тому для усунення цього відхилення необоротні активи підлягають переоцінці, в результаті якої отримують їх відновлену вартість. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» пріоритетною при оцінці активів підприємства вважається первісна вартість, проте не виключається можливість використання інших методів оцінки.

Так, відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємства можуть оцінювати об'єкт основних засобів також і з використанням методу справедливої вартості. Відповідно до П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» справедлива вартість — сума, за якою може здійснюватися обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежним сторонами.

Справедлива оцінка — це ринкова вартість предмета, що існує на момент складання балансу. Окремі автори зазначають, що справедлива вартість має переваги перед історичною собівартістю, зокрема:

- використання справедливої вартості приводить до підвищення надійності, змістовності та повноти звітної інформації, оскільки враховується економічна ситуація та стан оцінюваного активу не тільки в момент постановки на облік, а й в подальшому, аж до моменту останньої переоцінки;

- призводить до більшої порівнянності показників звітності різних підприємств, вартість визначається незалежно від конкретних обставин, властивих окремому підприємству;

- є ефективнішою основою для оцінки майбутніх грошових потоків порівняно з витратами, що є важливо для зовнішніх користувачів;

– це краща основа для порівняння інформації в процесі аналізу ефективності використання основних засобів;

– надає можливість підприємству розширити сферу заставного кредитування, вирішити питання про внесення інвестицій, обґрунтовано визначити орендні платежі.

Недоліками оцінки за справедливою вартістю:

– вона має умовний характер, тому що визначається не за реальною господарською операцією і не підтверджується первинними документами, а визначається за допомогою різних підходів.

– відображає не реальні угоди, які здійснює підприємство, а певну умовну суму, що могла б бути отримана у випадку, якщо основний засіб був би проданий станом на певну дату.

У багатьох літературних джерелах термін «справедлива вартість» ототожнюється з терміном «ринкова вартість». Проте це припущення вважаємо дещо помилковим, оскільки у П(С)БО 19 йдеться про те, що як справедлива вартість можуть виступати ринкова вартість, відновлювальна вартість за вирахуванням зносу, «поточна ринкова вартість» і т. д.

Разом із тим ринкова вартість є розрахунковою величиною, для визначення якої можуть бути застосовані різні методи, зокрема: затратний і зіставлення продажу; капіталізованого доходу; дисконтованих грошових потоків. Ці самі методи можуть бути основою для розрахунку справедливої вартості, але остаточна справедлива вартість враховуватиме стан активів та їх призначення [9, с. 14]. Умови, при яких можна використати справедливу вартість: наявність активного ринку, доступність інформації про ціни, обізнаність і незалежність сторін угоди, компетентність, можливе підтвердження незалежним професійним оцінювачем. За наявності активного ринку за справедливу вартість приймається справедлива ціна, при його відсутності — суб'єктивні оцінки, які пропонують на основі професійного судження оцінювача.

Найкращою оцінкою справедливої вартості служить ринкова вартість на монополізованому ринку, якщо ж останній з яких-небудь причин відсутній, то в якості оцінки приймається дисконтований дохід від цього активу; якщо ж і доходність не може бути надійно визначена, справедливою вартістю служить вартість відновлювальна. Для оцінки відновлювальної вартості визначаються поточні ціни на засоби аналогічного віку та параметрів експлуатації з урахуванням морального і фізичного зносу [10, с. 288].

Для визначення реальної вартості необхідно використовувати інформацію, яка б документально підтверджувала ринкову ціну об'єктів основних засобів: прайс-лист газет, журналів (періодичних видань).

Оскільки проблема визначення справедливої ринкової вартості є досить складною розрахунково-аналітичним завданням, підприємство може залучати незалежного оцінювача, який має відповідну підготовку, досвід і сертифікаційний документ на право проведення робіт по оцінці. Оцінювач визначає справедливу вартість основного засобу на підставі розроблених методик та видає підтверджуючий документ — висновок про вартість об'єкта оцінки. Вартість об'єктів, визначена незалежним оцінювачем, має бути закріплена в обліковій політиці, документально та в аналітичному обліку.

Список використаних джерел

1. Волошук Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. *Праці Одеського політехнічного університету*. Одеса, 2011. Вип. 2(36). С. 301–307.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. К. : ЦУЛ, 2007. 522 с.
3. Гуренко Т.О., Дерев'яно С.І., Липова А.С. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(3). С. 204–210.
4. Ратушна О. П. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу фінансових результатів. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 1. С. 72–76.
5. Прохар Н.В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
6. Шем'якіна Н. В. Амортизація основних засобів: проблеми та методи вирішення : монографія. Донецьк : КІНД ІЕП НАН України, 2009. 98 с.
7. Бондар М.І., Бабіч В.В. Амортизація основних засобів: облік та оподаткування. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2011. № 1 (55). С. 31–34.
8. Шматковська Т. О. Раціоналізація організації облікового процесу операцій з основними засобами в аспекті підвищення ефективності використання цих активів на підприємстві. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Економічні науки*. 2013. № 5 (254). С. 124–129.
9. Валінкевич Н.В., Боброва С.В. Напрями удосконалення стратегії відтворення основних засобів підприємств. *Вісник ЖДТУ. Серія Економічні науки*. 2011. № 2 (56). Ч. 2. С. 13–16.
10. Городня Т.А., Михайло М.В. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих засобів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2008. № 18.5. С. 287–290.

Наукове видання

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Колективна монографія

За редакцією
АНТОШКІНОЇ Лідії Іванівни,
РУНЧЕВОЇ Наталії Вікторівни,
ГОРЯЧОЇ Оксани Любомирівни

Комп'ютерне верстання — *Думанецька С.С.*
Дизайн обкладинки — *Бабинець Н.А.*

Підписано до друку 25.03.2020.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 31,2
Наклад 300 прим. Зам. №

*Видавець і виготовлювач ТОВ «Талком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс: (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk.@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013 р.*